

Prikaz monografije ANALIZA OBLIKA FINANSIRANJA POLJOPRIVREDE REPUBLIKE SRBIJE

Monografija „Analiza oblika finansiranja poljoprivrede Republike Srbije“, autorke dr Biljane Grujić Vučkovski, u izdanju Instituta za ekonomiku poljoprivrede, Beograd, 2022. godine, predstavlja značajan i vredan doprinos domaćoj literaturi u ovoj oblasti. Brojna ograničenja, koja već dugi niz godina predstavljaju kočnice razvoja sektora poljoprivrede Srbije, u direktnoj su korelaciji sa neadekvatnim modelom njenog finansiranja i nedostatkom povoljnih izvora finansiranja i kreditiranja proizvodnje. Imajući ovo u vidu, jasno je koliko je ovo važna tema za nacionalnu privredu i akademske i stručne krugove.

Veliki broj poljoprivrednih proizvođača koje karakteriše usitnjen posed, nepovoljna starosna i obrazovna struktura, niska tržišnost i mala ekonomska vrednost proizvodnje, u najnepovoljnijem su položaju kada je u pitanju obezbeđivanje neophodnih investicionih sredstava za ulaganja u fizičku imovinu. Ovaj problem se dodatno pojačava za nosioce i članove poljoprivrednih gazdinstava koji posluju u udaljenim i nepristupačnim ruralnim područjima, nerazvijenih fizičkih i društvenih infrastruktura i pripadajućih usluga.

Pitanja u segmentu institucionalnog regulisanja i funkcionisanja modela finansiranja poljoprivrede Srbije u ingerenciji su, pre svega, Vlade Republike Srbije. Kroz odgovarajuće Uredbe o raspodeli podsticaja u poljoprivredi i ruralnom razvoju isplaćuju se subvencije poljoprivrednicima iz nacionalnog agrarnog budžeta, posredstvom Uprave za agrarna plaćanja. Mogućnosti pružanja podrške investicijama na poljoprivrednim gazdinstvima postoje i na nivou Pokrajine, kao i na nivou jedinica lokalne samouprave. Sve značajniji vid finansiranja, posebno za srednje i ekonomski veće poljoprivredne proizvođače, jeste i IPARD program Evropske unije, kao instrument za pretpriступnu pomoć u oblasti ruralnog razvoja, a za potrebe dostizanja evropskih standarda i jačanja konkurentnosti domaćih proizvođača. Jedan od

¹ Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd, e-mail: vesna_pa@iep.bg.ac.rs

modaliteta finansiranja proizvodnje jeste i kreditiranje, koje se realizuje uz podršku države, kao i kroz poslovne politike jednog broja komercijalnih banaka, koje na domaćem tržištu razvijaju svoje kreditne linije za ove namene. Pored toga, lizing, koncesije i javno-privatna partnerstva takođe su način finansiranja i podrške poljoprivrednim proizvođačima u investicionim aktivnostima.

Sva prethodno navedena pitanja dr Biljana Grujić Vučkovski detaljno je obradila u monografiji „Analiza oblika finansiranja poljoprivrede Republike Srbije“. Delo je upravo i strukturirano po značaju različitih modaliteta u finansiranju poljoprivrede i drugih aktivnosti u segmentu ruralnog razvoja.

Prvi deo monografije uvodi čitaoce u društvene i ekonomske karakteristike poljoprivrede Srbije. Analiziraju se razvojni problemi poljoprivrede, specifičnosti same proizvodnje, kao i finansiranja u ovom sektoru.

U drugom delu monografije, uz analizu pravnih okvira poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja, predstavljeni su i analizirani modaliteti finansiranja poljoprivrede na nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou.

U trećem delu analiziraju se različiti aspekti finansiranja poljoprivrede, sa naglaskom na kreditiranju, a imajući u vidu da su poljoprivrednici i dalje prinuđeni da za unapređenje proizvodnje najveći deo investicionih ulaganja finansiraju kroz kredite. Daje se analiza, kako podrške poljoprivrednicima u kreditiranju proizvodnje od strane države, tako i analiza poslovnih aktivnosti tri banke koje na domaćem tržištu kreditiraju poljoprivredne proizvođače. U pitanju su Komercijalna banka, Banka Intesa i ProCredit banka, a analiza obuhvata period 2017-2020. za Komercijalnu banku, kao i period 2015-2020. za ostale dve banke. Dodatno, autorka analizira i druge modalitete finansiranja poljoprivrede i održivog ruralnog razvoja, kao što su lizing, koncesije i javno-privatna partnerstva.

Značajan doprinos ovog odeljka predstavlja studija slučaja, koja je prikazana u četvrtom delu, a koja je obuhvatila Podunavsku oblast. Dr Grujić Vučkovski analizira, kako investicione potencijale poljoprivrede ove oblasti, tako i politike poljoprivrednog i ruralnog razvoja lokalnih samouprava, uz naglasak na podršci, odnosno sufinansiranju investicija porodičnih poljoprivrednih gazdinstava iz lokalnih budžeta. U ovom delu prikazani su i rezultati anketnog ispitivanja porodičnih poljoprivrednih gazdinstava, kao i rezultati utvrđenih razlika gazdinstava između lokalnih samouprava Podunavske oblasti.

Peti deo monografije sumira rezultate i kroz zaključke i preporuke sintetizuje istraživanje. Literatura koja obuhvata 106 izvora upućuje na ozbiljnu i studioznu analizu, a spisak grafikona i tabela dat na kraju monografije doprinosi preglednosti i jednostavnijem pretraživanju tema.

Rezultati koje je dr Biljana Grujić Vučkovski predstavila kroz monografiju „Analiza oblika finansiranja poljoprivrede Republike Srbije“ korisni su, kako za kreatore javnih politika, tako i za celokupnu akademsku, bankarsku i stručnu javnost. Kao dodatna literatura značajna je za univerzitetske profesore i studente osnovnih ili doktorskih studija koji se specijalizuju u oblasti poljoprivrede, ruralnog razvoja, bankarstva i finansija.

Urednik monografije je prof. dr Jonel Subić, naučni savetnik Instituta za ekonomiku poljoprivrede u Beogradu. Recenzenti su prof. dr Marijana Joksimović, redovna profesorka na Fakultetu za finansije, bankarstvo i reviziju, Alfa BK Univerziteta u Beogradu; prof. dr Biljana Stojanović, redovna profesorka na Geoekonomskom fakultetu, Univerziteta Megatrend u Beogradu i dr Jonel Subić, naučni savetnik Instituta za ekonomiku poljoprivrede u Beogradu.